

3. Наскільки банківська система України є стійкою на шостому місяці війни. URL: <https://thepage.ua/ua/economy/stan-bankivskoyi-sistemi-ukrayini-u-serpni-2022-roku#>:(дата звернення 14.11.2022).

4. Стратегія економічної безпеки України на період до 2025 року: Указ Президента України № 347 від 11.08. 2021 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> (дата звернення 14.11.2022).

УДК 336.71

Степанець В.С.

аспірантка кафедри

банківської справи та страхування

Начальник управління раннього реагування ФГВФО

Краснова І.В.

д.е.н., професор, професор кафедри

банківської справи та страхування

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

СУТНІСТЬ ПРОБЛЕМНОГО БАНКУ: ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Кризові явища є лакмусовим папірцем для виявлення прогалин в роботі тієї чи іншої системи, в тому числі банківської. Протягом 2014–2020 з ринку було виведено близько 100 банків, кількість банків скоротилася вдвічі. В більшості випадків Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) лише здійснював виплати коштів, з подальшою ліквідацією банку. Кошти, за рахунок яких здійснювалися виплати вкладникам збанкрутілих банків, надходили до Фонду у вигляді позик від держави на основі платності та ринкових відсотків. Отже, вплив на рівень інфляції, курсові коливання, фінансову стійкість та платоспроможність суб'єктів господарювання та населення був значний.

Фонд гарантування був не готовий до виведення з ринку такої кількості банків. Неможливість задоволення всіх вимог кредиторів зумовлена масштабним виведенням активів із банків напередодні введення тимчасової адміністрації. Значно менша ринкова ніж балансова вартість активів банків, які ліквідуються, є причиною того, що лише частина вкладників отримують кошти у повному обсязі. Проте «пожежу» краще попередити ніж потім ліквідувати її наслідки, тому актуальним питанням є запобігання Фондом втраті активів проблемних банків у

майбутньому. Висвітлення цієї теми можливе за наявності чіткої дефініції «проблемний банк». Чи може визначення відрізнятися для регулятора і для страховика депозитів, який виконує функції виведення банків з ринку?

Базельський комітет з питань банківського нагляду дає визначення «слабкого банку» у якого ліквідність або платоспроможність послаблюється або скоро буде погіршена, якщо своєчасно не відбудеться суттєве поліпшення якості його фінансових ресурсів, зменшення ризиків, зміна бізнес-моделі, покращення систем управління ризиками та контролю та/або якості управління. *FDIC* проблемним банком вважає банк, який за результатами безвізного нагляду (off-site monitoring) має ознаки загроз безпеці та надійності банку. *Євродиректива* 2014/65/EU визначає, що проблемною вважатиметься установа, яка порушує законодавство, у якій швидко погіршується її фінансовий стан, ліквідність, кредитний ризик, збільшується рівень NPL або експозиції під ризиком.

Статтею 75 Закону «Про банки та банківську діяльність» визначено умови, відповідно до яких банк може бути віднесеним до категорії проблемного. На практиці даний перелік не є вичерпним, оскільки в НБУ є опція віднесення банку до категорії проблемних з інших причин. Для вирішення проблем банк має строк до 180 днів. Фонд гарантування отримує рішення НБУ щодо віднесення банку до категорії проблемних та проводить процедури визначені статтею 32 Закону: має право доступу до будь-якої інформації банку; призначає куратора; має право здійснювати позапланову перевірку з інших питань. (табл 1).

Таблиця 1

Алгоритм дій ФГВФО з проблемним банком

	1	2	3	4	5	6	7
Отримання Фондом рішення НБУ про віднесення банку до категорії проблемних							
Призначення уповноваженого працівника (УП)							
Підготовка запиту до банку для моніторингу та підготовки до тимчасової адміністрації							
Входження в банк, надання наказу та запиту							
Надання в банк запитів (за потреби)							
Дистанційний та виїзний моніторинг банку УП							
Якщо банк відповідає законодавству - повноваження УП припиняються							
Якщо банк віднесено до категорії «неплатоспроможних» – початок процедур тимчасової адміністрації, автоматичне припинення повноважень УП							

На перший погляд, все закономірно: НБУ, як регулятор і орган нагляду визначає проблемні банки, а Фонд здійснює підготовку до врегулювання проблемного банку. Водночас, з практики, – в статусі «проблемний» банк міг перебувати дуже короткий період – і два дні, і місяць, і лише два місяці. Дата початку виведення банку з ринку (запровадження тимчасової адміністрації) для Фонду не відома., Не маючи інформації щодо дати виведення банку з ринку, Фонд гарантування за короткий період не в змозі здійснити якісну підготовку до виведення банку з ринку. Крім того існує плюралізм поняття «проблемний» банк за суттю, а не за формою в нормативних актах НБУ через існування визначення «банк з особливим режимом контролю», яке НБУ надає в документі від № 135 від 06.12.2018 «Положення про здійснення Національним банком України безвиїзного банківського нагляду». Отже, визначення «проблемного банк» більш розширене та включає в себе ознаки банку з особливими режимом контролю. Але ФГВФО не отримує рішення щодо запровадження особливого режиму контролю та куратора, відповідно, не має права реалізувати алгоритм дій.

Отже. За формою, проблемний банк – це банк який відповідає встановленим НБУ критеріям. За економічною суттю це банк, який має проблеми з основними показниками: ліквідністю, капіталізацією, де ризики вже реалізовані, але цей банк ще може вижити, за умови приведення у відповідність порушених показників. Як правило, проблемний банк – це банк виживання якого залежить від якісного кризового менеджменту та від можливості акціонерів допомогти банку. Віднесення банку до категорії проблемних – це захід впливу НБУ (постанова 346). Проблемним банк може стати як при банківській кризі, яка є каталізатором вже наявних проблем в банку, так і без неї. Аналіз причини віднесення банків до категорії проблемних в 2015-2017 роках, довів, не вдаючись в деталі, що банк стає проблемним, якщо: його бізнес-модель є нелогічною та нерациональною, нежиттєздатною «*nonviable*». Наприклад, банк повністю кредитує інші бізнеси акціонера, отже така концентрація як і будь-яка інша, завжди є небезпечною з точки зору можливої кризи, та ризику користування

коштами вкладників безповоротно. Фактично останнє – це питання корпоративної етики та корпоративного управління.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Положення «Про застосування Національним банком України заходів впливу» від 17.08.2012 № 346 URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
3. Положення «Про здійснення Національним банком України безвиїзного банківського нагляду» 06.12.2018 № 135 URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

УДК 336.6

Табачук Л. С.

студентки III курсу

фінансового факультету,

Науковий керівник: Назорна О. В.

к.е.н., доцент кафедри

корпоративних фінансів і контролінгу

КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ПРИВАТИЗАЦІЯ, ЯК СКЛАДОВА ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА, В ВОЄННОМУ ТА ПІСЛЯ ВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Економіка України зазнає колосальних збитків від російської збройної агресії, та хоч бізнес та населення поступово почали пристосовуватися до поточних умов, проте саме курс ухвалених рішень відіграє одну з найбільш значущих ролей для подальшого економічного розвитку та відновлення України.

Одним з таких рішень, що може наповнити державний бюджет, створити дієві передумови відбудови і економічного відновлення держави, покращити показники роботи підприємств або якості користування майном через пошук